

Lengyel menekültek emlékhelyei a Dunakanyarban

Az Érdi Lengyel-Magyar Kulturális Egyesület emlékező kirándulása

„a jó a mindenség létét tartja fenn” (Jan Twardowsky)

„Amikor lábunk szülőhazánk szent földjét érinti újból, akkor sokan közülünk visszatekintenek majd a vendégszerető magyar földre, amely oly szívesen vont magához és annyi éven át táplált bennünket. Megértjük akkor, hogy nem idegen föld volt az, hanem hű barátaink földje, akik nehéz és terhes órákban nem üztek el minket, hanem hozzájuk méltó nemes bátorsággal segítettek legyőzni lelki és fizikai bujdosásunk legnehezebb időszakát.”

Henryk Slawik sorai arra nehéz történelmi időre utalnak, amikor a II. világháború kezdetén a németek, majd a szovjetek megtámadták Lengyelországot, és mintegy százezer ember kényszerült elhagyni hazáját. „Sosem feledjük Teleki Pál miniszterelnököt, a becsület megtestestítőjét. Sosem feledjük el mit mondott: *Magyarország erkölcsi okokból nem vehet részt a Lengyelország elleni fegyveres támadásban.*” - emlékezett vissza Janusz Krupski a történetekre. Nem csak ők, a hálával emlékezők, hanem mi sem feledhetjük el elődeink helytállását, a jó megnyilvánulását az akkori vészterhes, kemény időkben. A felejthetetlen emlékek megállítanak bennünket, átgondolásra készítetnek, helyet kérnek a szívben, összekapcsolnak minket.

Egyesületünk a lengyel menekülttáborok emlékhelyeit keresve már szinte bejárta az országot. 2015. májusában a Dunakanyarba tettünk látogatást, folytatva a megemlékezést.

Hajnali indulás után **Vácra**, a Dunakanyar egyik fővárosába érkeztünk. Rövid sétánk során emlékeztünk Szent Hedvigre, a Dunakanyar védőszentjére, majd az Eötvös utcai óvoda falán levő emléktáblánál emlékeztünk a lengyel menekültekre, ők elsősorban lengyel zsidó gyermekek voltak, akiknek itt óvodájuk, iskolájuk működött.

Megrázó azzal szembesülni, hogy gyermekeket is érintettek a háború borzalmai, ők is szenvedtek menekülésük során. Jó érzés azonban, hogy nálunk befogadásra, otthonra találtak, még ha csak átmenetileg is.

Innen **Márianosztrára** vezetett az utunk, ahol a pálos szerzetes atya bemutatta rendjüket és a templomot: Nagy Lajos királyunk, és Szent Hedvig, lengyel királynő emlékére elmondtunk itt egy imát.

Vámosmikolán a volt határőrlaktanya falán levő emléktáblánál emlékeztünk ismét a menekültekre, köztük Jan Stolarskira, Grzegorz Lubczyk úr, volt magyarországi lengyel nagykövet apósára, akinek lánya ma is aktívan foglalkozik a magyar emlékhelyek bemutatásával. **Párkányban** a Sobieski-emlékműnél talákoztunk Dániel Erzsébettel, a *Limes-Anavum Regionális Honismereti Társulás* elnökével. Az ő szervezetüknek köszönhető, hogy most áll egy emlékhely az 1683. évi párkányi csata hősei, kiemelten Jan Sobieski tiszteletére. A szobor körül kialakult egy lengyel emlékhely – az egyik emlékkövön Andrzej Przewoznik, a szobor felállításának támogatójára is emlékeznek. (A.P. a szmolenszki katasztrófában hunyt el.) De a II. világháborús lengyel menekültekért is szól a megemlékezés – és mi is emlékeztünk az összes olyan lengyelre, akik összekötnek bennünket!

A második napon megkoszorúztuk az **esztergomi** Sobieski-emlékművet is – majd a várba, a bazilikába vezető úton érintettük a Balassi-emléktáblát, illetve Dr. Etter Jenő polgármester emléktábláját. Ő volt az, aki élete kockáztatásával 1941-1944 között segítette a lengyel menekülteket és zsidó üldözötteket. Ehhez az emléktáblához kapcsolódik a következő megható történet: az előző napi sétán többen megtalálták a táblát, és fölhívták rá a figyelmet! Mikor oda érkeztünk, és elolvastuk a szöveget, rögtön elkészítettünk egy kis megemlékező táblácskát. Másnap kaptunk a családtól egy köszönő levelet, hogy mennyire jól esett nekik a mi kis megemlékezési jelünk, mert eddig sokszor fájdalmas, negatív események fűződtek az

emléktáblához. (a nemzeti szalag, koszorú leszedése stb.) Azt gondolom, ez az apró figyelmesség nekik (és nekünk is) felejthetetlen élmény volt!

Ezt követően a **dömösi** templom oldalában levő emléktáblánál mondtunk el egy imát a lengyel menekültek és a befogadóik emlékére, majd a prépostsági altemplomban gondoltuk végig az Árpád-házi királyok történetét.

Leányfalun találkoztunk Adorján András alpolgármesterrel és Bedő Szilvia könyvtáros-helytörténésszel. Ők ránk szentelték a vasárnap délutánjukat, bemutatták a falut, illetve a lengyel menekültek sorsát, emlékhelyét a Szent Anna templomban.

Összességében a két nap alatt képet kaptunk a lengyel menekültek sorsáról a Dunakanyarban, illetve az Ipoly-mentén. A Duna bal, majd jobb partját végig jártuk, érintettük az Ipolyt, így elmondhatjuk, hogy a menekülttáboroknak ezt a részét is föltérképeztük. Fontos számunkra a megemlékezés a lengyel és a magyar nép közös múltjáról, hiszen ez alapozza meg barátságunkat, mai létünk kapcsolódására is kihat, és a jövő felé is ez által találunk utat.

A magyarországi utak során lassan teljessé válik a kép: bejártuk Dél-Magyarország, Somogy, Zala, Veszprém, Vas, Győr, Komárom megye emlékhelyeit, de a Zemplént, a Bodrogmentét is az eddigi útjainkon. Még vannak föltáratlan területek, de ezeket is meg fogjuk ismerni!

Baka Györgyi – Bazsóné Megyes Klára